

Hvem vil skrive rapporten som skal legitimere Strålevernet og Helsedirektoratet?

Denne teksten ble først publisert på <http://einarflydal.com> den 09.12.2021

Folkehelseinstituttet FHI

Rådgiver - helserisiko ved eksponering for svake elektromagnetiske felt

Rådgiver: Helserisiko ved eksponering for svake elektromagnetiske felt - Klima og miljø, Folkehelseinstituttet FHI

Oslo

Annet

Publisert: 02.12.2021

Webcruiter-ID: 4455199586

Søknadsfrist: 16.12.2021

Folkehelseinstituttet søker etter en person som ifølge utlysningen skal *oppdatere utvalgsrapporten* om helserisiko fra 2012 ([FHI-rapport 2012:3](#)). FHIs oppdragsgivere er Helsedirektoratet og DSA (Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet).

Den som søker, kommer altså til dekket bord. For til og med konklusjonen synes gitt - nå som de forrige gangene man i regi av FHI utredet samme tema. Det var i 2008, og så i 2012 da utvalgslederen alt på første utvalgsmøte forkynte at "Dette skal gå greit, for vi vet jo hvor vi skal."

Eller er det tenkelig at det skal gjøres en uhildet forskningsgjennomgang som tar hensyn til de siste 10 års forskning? Altså: Er det overhodet tenkelig at oppdateringen kan komme til å konkludere med at dagens bruk av trådløse kilder skaper helseskader?

Ut fra [annonseteksten](#) å dømme, skal bare den gamle rapporten fra 2012 (FHI-rapport 2012:3) freshes opp med ny forskning som bekrefter konklusjonen, men nå ut fra ICNIRPs nye retningslinjer (ICNIRP 2020) og med nye teknologier ute i markedet, særlig 5G, og bruken av høyere frekvenser om hjørnet:

ICNIRPs nye 5G-tilpassede retningslinjer for å beregne grenseverdier er automatisk norsk forskrift. Det har Strålevernet sørget for. De nye retningslinjene er derfor gjeldende uten videre – til tross for sterke advarsler fra Europaparlamentet og deres eksperter, og til tross for protester fra leger og stråleforskere kloden rundt. De nye retningslinjene er betydelig slakkere enn de forrige, og de baserer seg på grove teoretiske forenklinger. De baserer seg også på et svært snevert fagmiljø ([Nordhagen, Flydal og Hjortland 2020](#), [Else Nordhagen og Einar Flydal 2020](#)).

Det framgår også av stillingsannonsen at «lagerbeholdningen» av forskning som *ikke* finner helsevirkninger, skal telles opp og godtas, mens den forskningen som finner skadevirkninger, skal forkastes.

Hvordan kan jeg påstå det? Jo, fordi det var metoden i forrige runde, da utredningen som nå skal pusses opp, ble skrevet. Utvalget fulgte den gangen den samme malen som de andre ICNIRP- og IEEE-inspirerte utvalgsrapportene rundt i verden. Man bemannet utvalget med folk som tenkte ganske likt, og fulgte samme trinnvise metode for vurdering og formidling av forskning der formuleringene gradvis siler bort usikkerheten, og budskapet gradvis enklere og mer bestemt til støtte for så slakke grenseverdier som ICNIRPs retningslinjer gir rom for:

1. Utvalget brukte så strenge beviskrav at de ikke hører hjemme i empirisk forskning på komplekse sammenhenger slik man har i helseforskning. Når beviskravene bare er strenge

nok, kan all forskning som gjør funn av helseskade, avvises utfra metodesvakheter. Dermed sto man igjen med bare litt forskning som hadde gjort usikre eller ingen skadefunn.

2. Utvalget kunne dermed konstatere at det fantes lite forskning av tilstrekkelig kvalitet, og at forskningsresultatene var usikre, og at mye kunnskap manglet. På grunn av denne usikkerheten kunne man ikke helt utelukke en mulighet for helseskader, men utvalget tvalgte å anta at de var neglisjerbare.
3. Utvalget skrev oppsummeringer som fortalte at ingen skadevirkninger var sikkert nok påvist til å brukes som grunnlag for anbefalinger om høyere grenseverdier.
4. Utvalget skrev så sammendrag som konkluderte med at det *ikke* finnes noen sammenheng mellom eksponering og helseskader. Og det er bare sammendragene som blir lest og dermed ble denne konklusjonen den som ble stående.

Usikkerhet og manglende kunnskap ble altså forvandlet til en påstand om at det ikke fantes noen skadevirkninger ved såkalt "svak" stråling, altså i denne sammenheng radiofrekvenser og felt rundt strøm, så lenge strålingen var for svak til å ødelegge vev gjennom oppvarming, eller gi hallusinasjoner og andre sensoriske opplevelser.

Med en slik konklusjon i 2012-rapporten lå det i kortene at når noen hevder at de reagerer på elektromagnetiske felt - altså er *el-overfølsomme* - måtte det nødvendigvis stride mot "kunnskapsstatus". Det måtte altså ha andre årsaker. Om man så ikke fant andre medisinske årsaker til at slike helseplager satte inn, måtte det derfor være psykiske årsaker, *innbilning*, som utløser dem – samme hvordan disse helseplagene en gang hadde oppstått. Dette omtales som *den psykobiososiale modellen*.

Støtte for dette synet fant utvalget flere steder – Først og fremst i WHO's Praha-seminar om el-overfølsomhet (WHO 2004), der man konkluderte med at el-overfølsomhet "ikke er sikkert påvist" – noe som selvsagt var rett når beviskravene var gjort tilstrekkelig strenge og knapt noen systematiske studier var gjort. Dessuten lente utvalget seg til svenske Lena Hillert, som i Praha la fram en syltynn undersøkelse som konkluderte med at kognitiv terapi var best egnet behandling hos enkelte av den håndfull pasienter hun hadde undersøkt (WHO 2004). Dette var pasienter som selv mente de var el-overfølsomme, uten at det var blitt testet om de faktisk var det. Lena Hillert var selv med i utvalget bak den norske utredningen i 2012.

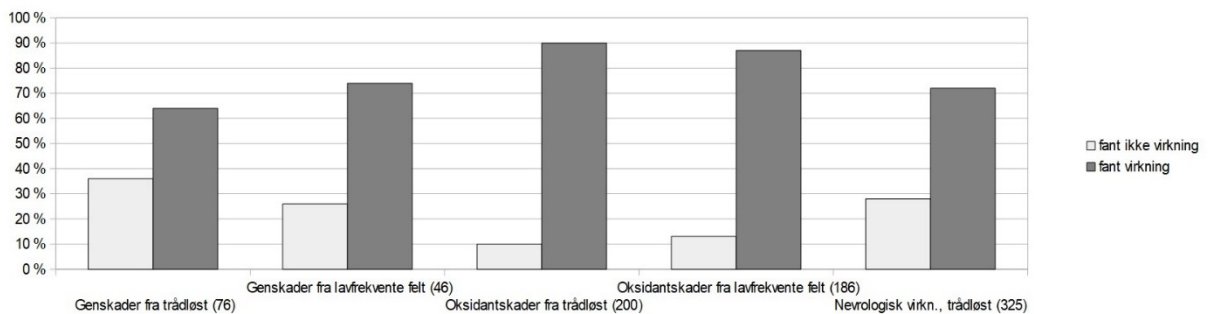
Med var også Gunhild Oftedal, som underbygget konklusjonen om el-overfølsomhet med et oppdragsnotat (Oftedal 2006). Der stolte hun på funnene fra noen av tidenes mest forvrengende forskningsprosjekter, utført av psykiaterne James Rubin og Elaine Fox. (Du kan lese et slakt av disse prosjektene i [bloggpost 11.07.2021](#)). Gunhild Oftedal ble siden ICNIRP-medlem. Senere har hun kommet til at forskningen hun den gang fant god nok, ikke var det likevel (Schmiedchen et al 2019).

Utvalgsrapporten fra 2012 og følgeskrivet fra statsråden ut til helse-Norge kunne dermed uten en eneste direkte usann påstand utfra de premissene som lå til grunn, formulere seg slik at det i realiteten ble slått fast at alt var klart for videre utbygging av mobilnettet, at strålingen er harmløs, at innbilt el-overfølsomhet selvsagt skal tas alvorlig selv om den jo "bare sitter i hodet", at Strålevernets vurderinger og håndteringer var helt slik de skulle være, og at det var rett og riktig å underkommunisere risikoen for skadevirkninger. Man skulle derfor klart formidle at all trådløs kommunikasjon var ufarlig så man ikke gjorde folk engstelige eller skapte mistillit til myndighetene slik at folk ikke lenger stolte på myndighetenes vurderinger. Av samme grunn skulle man heller ikke gi råd om å være forsiktig med bruk av trådløs teknologi, i motsetning til de fleste andre land vi kan sammenlikne oss med, som jo har klare råd om bl.a. sikker bruk av mobiltelefonbruk.

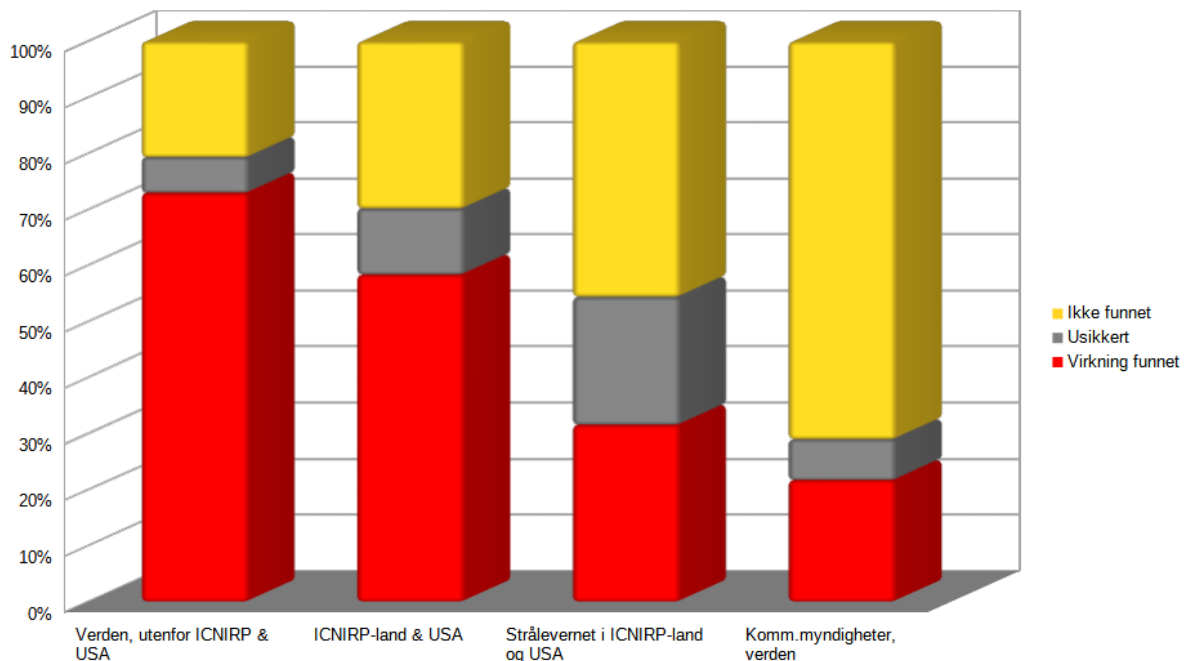
Hensikten med utvalgsrapporten fra 2012 var å stanse tendenser i Strålevernet, Helsedirektoratet og Legeforeningen til å erkjenne helseskader fra mobilere og aksept av el-overfølsomhet. Og hensikten ble oppnådd. Alle kom inn på geledd igjen..

Dette er altså budskapet som nå skal friskes opp, slik signalene i stillingsannonsen må være å forstå.

Det skal bli interessant å se hvem som vil påta seg den legitimeringsjobben det er å underkjenne det meste av foreliggende forskningsresultater. Henry Lais optellinger av all den forskning på feltet som er registrert i databasen *Medline* siden 1990, og det er nok det meste, viser at uansett type helsevirkning som er undersøkt, påviser et stort flertall av publiserte forskningsrapporter helseskader (mørke søyler, Lai 2020, min graf). Og hver måned kommer det et større antall studier som peker i samme retning.

I tillegg kommer en sterk mistanke om at fagtradisjoner og næringsinteresser styrer forskningsresultatene. Tallgrunnlaget jeg fikk per epost høsten 2020 fra [ORSAA](#)-basen, som systematiserer alt den finner av forskning innen dette feltet, viser dette: Funn av skadevirkninger varierer i takt med hvem som finansierer forskningen.

Den som skal gjøre oppfriskningsjobben i FHI, må altså forkaste det langt meste av forskningen, all den forskningen som er angitt med rødt i grafen over, og må samtidig legitimere at den forskningen som legges til grunn for den reviderte utredningen, altså den som *ikke* finner helseskader (gult i søylene i grafen), både holder høy kvalitet, ikke er preget av hvem som finansierte den, og at det er

faglig forsvarlig å legge forskning som *ikke* gjør funn til grunn for konklusjonene. Vedkommende må underveis også konkludere motsatt av hva USAs nasjonale forskningsråd nylig gjorde, motsatt av diverse forskningsutvalg og opprop fra fagfolk, av Frankrikes forskningscenter ANSES, og motsatt av de hundre dommene i Spania og titalls i Frankrike som anser helseskader og akutte helseplager fra slik eksponering som realiteter. Vedkommende må også gå imot den dokumenterte historien om debatten om mikrobølgene (Steneck 1984) som viser at ikke-termiske helsevirkninger har vært påvist hele veien siden forskningen begynte på 1920-tallet.

Det skal bli litt av et kunststykke – en ferd mellom Skylla og Charybdis.

Hvem kan den personen være som vil søke en slik jobb, og har nok innsikt ikke bare i toksikologi, men også i strålefysikk og biologi, og har kjennskap nok til forskningshistorien til ikke å la seg lure til å tro at det bare er oppvarmingspotensialet som påvirker helserisikoen?

Det står i [annonseteksten](#) fra FHI at søkeren må ha solide kvalifikasjoner. Videre står det at «arbeidet vil foregå i nært samarbeid med Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) og andre parter som er med i Det nasjonale samarbeidsforum for elektromagnetiske felt og helse». Dette forumet har DSA som sekretariat, og ingen forvaltningsorganer eller fagmiljøer som motsier eller utfordrer DSAs linje vesentlig, er med. For DSA er jo fagetaten, må vite.

DSA og Helsedirektoratet kommer altså til å ha full kontroll, sammen med forsker Dag Marcus Eide ved FHI, som også er overbevist tilhenger av svært strenge beviskriterier, og av at ingen skadevirkninger er solid nok påvist til dags dato til å kunne forsvare å begrense bruken av trådløs teknologi og/eller innta en føre-var holdning slik man gjør i forhold til andre mulige stoffer som kan ha negativ miljøpåvirkning.

Hvis ikke jeg tar grunnleggende feil i mine betraktninger, vil FHI rekruttere en person som alt er inne i folden, eller kan styres inn dit. For ellers kan DSA og Helsedirektoratet risikere å få en konklusjon som forteller at de har drevet uansvarlig i mange år. Det ønsker de neppe.

Jeg håper at jeg tar feil, og at DSA, Helsedirektoratet og FHI vil sørge for en uhildet og balansert gjennomgang av forskningen, og at det skal legges til grunn beviskrav som egner seg for å evaluere slike studier, og for at det tenkes føre-var. Og at det skal erkjennes at man står overfor komplekse virkeligheter, årsaksbilder og diffuse prosesser der laboratorie-liknende strenghet til kontroll over alle parametere i forsøksituasjonen ikke er oppnåelig.

Men jeg tror det ikke før jeg får se det. For kulturen sitter i veggene. Selv ordlyden «svake elektromagnetiske felt» er tendensiøs. Uttrykket «svakt» forteller alt i utgangspunktet, i likhet med uttrykket «ikke-ioniserende stråling», at slik stråling - strålingen fra lys, radiobølger og strømledninger - må være *ufarlig*. Ordvalget vitner om et strålehygiene-perspektiv med røtter i atomkraft og mikrobølgeovner – der vi finner «de skikkelig sterke sakene». Resten er per definisjon «svakt».

Annonsen forteller også at et «åpent fagseminar skal arrangeres i løpet av 2022», og at der skal konklusjoner og tiltak som følger av kunnskapsoppdateringen diskuteres med berørte parter. Dette er et seminar det har vært snakket om en tid. Det burde vel heller ha kommet i forkant dersom man ønsket en uhildet utredning.

2012-utredningen hadde ufattelig store konsekvenser for mange mennesker. En rekke ressurssterke mennesker som med enkle tiltak fint kunne vært i arbeid, er i stedet blitt uføretrygdet på de underligste diagnoser. Andre er blitt fratatt et verdig liv, og lever nærmest på flukt eller med store

helseplager. Dette kan gjenta seg nå, trass i enda langt flere og bedre forskningsbevis enn de som fantes den gang. Det er både synd og skam.

Søknadsfristen er allerede den 16. desember. Så har du kvalifikasjonene i orden, er det bare å hive seg rundt! Full utlysningstekst finner du [HER](#).

Einar Flydal, den 9. desember 2021

Referanser

Hill, Austin Bradford (1965). "The Environment and Disease: Association or Causation?". *Proceedings of the Royal Society of Medicine*. 58 (5): 295–300. doi:10.1177/003591576505800503

International Workshop on Electromagnetic Field Hypersensitivity Prague 2004, Electromagnetic Hypersensitivity : proceedings, International Workshop on Electromagnetic Field Hypersensitivity, WHO 2004

Lai, Henry 2020: <https://bioinitiative.org/research-summaries/>

Oftedal, Gunhild: El-overfølsomhet – utredning om årsaker og mulige tiltak og behandlingsopplegg, Høgskolen i Sør-Trøndelag, Avdeling for teknologi, Rapport nr. 6 2006, ISBN 8278771391, <https://einarflydal.com/wp-content/uploads/2020/11/OftedalG-El-overfølsomhet---utredning-2006-for-HogSosialdep.pdf>

Steneck, Nicholas: *The Microwave Debate*, MIT Press 1984

Schmiedchen, K., Driessen, S. & Oftedal, G. Methodological limitations in experimental studies on symptom development in individuals with idiopathic environmental intolerance attributed to electromagnetic fields (IEI-EMF) – a systematic review. *Environ Health* 18, 88 (2019). <https://doi.org/10.1186/s12940-019-0519-x>